

Kommunalin raportti lähihoitajien ammattikonferenssiin (10.)11.–12.3.2026

Terveydenhuollon rakenne Ruotsissa

Ruotsin terveydenhuoltojärjestelmä on erittäin hajautettu, ja se rahoitetaan pääosin verovaroilla. Lainsäädäntö, säännöt ja valvonta ovat valtion vastuulla. Ruotsin 21 terveydenhuoltoaluetta vastaavat terveydenhuollon suunnittelusta, rahoituksesta ja toteutuksesta. Alueiden vastuulle kuuluu perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoito ja psykiatrinen hoito. Ruotsin 290 kuntaa vastaavat lähipalveluista, kuten iäkkäiden palveluista, kotisairaanhoidosta, vammaispalveluista, tietyistä kuntoutusmuodoista, sosiaalihuollosta ja oppilashuollosta.

Koronapandemian aikana kustannukset kasvoivat voimakkaasti, mutta kasvu on jatkunut myös sen jälkeen demografisten muutosten, lääketieteen teknologian kehityksen ja hoitotarpeen kasvun seurauksena. Pienehkö osuus hoidosta rahoitetaan potilasmaksuilla ja hyvin pieni osuus vapaaehtoisilla yksityisillä sairausvakuutuksilla, vaikka niiden määrä onkin ajan myötä kasvanut jonkin verran, mitä pidetään usein ongelmallisena yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Järjestelmään kuuluu sekä julkisia että yksityisiä hoidontarjoajia, ja niitä koskevat pääosin samat säännöt ja maksut, mikäli ne kuuluvat julkisen rahoituksen piiriin. Julkiset aluesairaalat kantavat päävastuun päivystyshoidosta, ja yliopistolliset sairaalat tarjoavat puolestaan vaativaa erikoissairaanhoitoa ja harjoittavat tutkimusta. Ruotsissa perusterveydenhuolto on perinteisesti ollut suhteellisen heikossa asemassa moniin muihin maihin verrattuna, mutta nyt se on nostettu uudistusten keskiöön.

Ruotsissa on ollut eurooppalaisittain vähän sairaalapaikkoja väkilukuun suhteutettuna, sillä suuri osa kuntoutuksesta ja pitkäaikaishoidosta toteutetaan muualla kuin sairaaloissa – ennen kaikkea kuntien toimesta. Henkilöstöhaasteista ja väestön ikääntymisestä johtuen laitoshoitoon kohdistuu samalla yhä enemmän paineita.

Viime vuosina on ollut käynnissä terveydenhuollon laaja muutos, jonka iskulauseena on ”God och nära vård” (Hyvä lähipalveluihin perustuva hoito). Tavoitteena on käyttäjälähtöinen ja koordinoitu hoitojärjestelmä, jonka keskiössä on perusterveydenhuolto ja joka toimii paremmin yhdessä sairaalahoidon ja kunnallisen hoivan kanssa. Siirtymän taustalla ovat muun muassa demografiset muutokset, sillä yli 80-vuotiaiden ikäryhmän odotetaan kasvavan voimakkaasti tulevina vuosikymmeninä, minkä takia tarvitaan kestävämpää ja selkeämmin ennaltaehkäisyyn keskittyvää hoitojärjestelmää.

Lähihoitajat ovat toiseksi suurin ammattiryhmä alueellisessa sairaanhoidossa, jossa heitä on 52 700 (vrt. 69 500 sairaanhoitajaa ja 37 200 lääkäriä). Alueellisessa sairaanhoidossa lähihoitajien mediaanipalkka on 29 800 kruunua (noin 2 790 euroa). Enemmistö lähihoitajista työskentelee kunnallisella puolella, jossa he muodostavat suurimman työntekijäryhmän (101 600 henkilöä).

Lähihoitajien työtehtävät terveydenhuollossa

Lähihoitajalla on tärkeä rooli terveydenhuollossa sekä potilaan hoidossa ja hoivassa. Lähihoitajalla tulee olla yleisesti hyvä arviointikyky, hänen tulee suoriutua perustason hoito- ja hoivatoimenpiteistä, ymmärtää eri diagnooseja ja kyetä suhtautumaan ammattimaisesti sekä potilaisiin/palvelunkäyttäjiin, heidän läheisiinsä ja omaisiinsa että omiin työtovereihinsa. Lähihoitajan tulee pystyä arvioimaan esimerkiksi mahdollisia poikkeamia terveydentilassa. Hänen tulee tuntea oma roolinsa ja kelpoisuutensa suhteessa muihin ammattiryhmiin ja tietää, milloin hänen on pyydettävä apua muilta ammattiryhmiltä. Hänen tulee ymmärtää, miksi eri ammattiryhmien tehtävät eroavat toisistaan, ja tuntea myös omien toimenpiteidensä perusteet. Lähihoitaja valvoo ja dokumentoi potilaan elintoimintoja ja auttaa samalla potilasta. Sairaanhoidaja tarvitsee työssään lähihoitajan dokumentointia ja kokonaisnäkemystä potilaasta, ja myös lääkäri tarvitsee sitä lääketieteellisessä arvioinnissaan.

Jotkut lähihoitajat ovat erikoistuneet ja toimivat erikoislähihoitajina. Tavallisimpia erikoistumisaloja ovat ensihoito, anestesia, leikkaussalityö, tehohoito ja lasten sairaanhoito. Kommunal on vastikään tehnyt terveydenhuollossa työskentelevien lähihoitajien parissa kyselytutkimuksen lähihoitajien työtehtävistä ja ammattiroolista.

On hyvin tavallista, että avohoidossa/perusterveydenhuollossa – eli terveyskeskuksessa, omalääkärin vastaanotolla ja äitiys- tai lastenneuvolassa – työskentelevällä lähihoitajalla on oma vastaanotto. Perusterveydenhuollon lähihoitajien työtehtävät ovat hyvin laaja-alaisia ja vaativia. Esimerkkeinä mainittakoon verenpainevastaanotto ja verenpaineen pitkäaikaisrekisteröinti (24 h), EKG:n pitkäaikaisrekisteröinti (24 h), rokotusvastaanotto, haavavastaanotto, vastaanotto tupakoinnin lopettamista haluaville potilaille, audiologinen vastaanotto (kuulontutkimus), astma-/keuhkohtaumavastaanotto mukaan lukien spirometria sekä terveyskeskustelut. Lähihoitajat tekevät myös korvahuuhteluja, mittaavat kompressiosukkia, katetroivat, kipsaavat ja tarjoavat puhelinneuvontaa. Monilla vastanneista on työpaikallaan useita erityyppisiä vastaanottoja.

Osastoilla (esim. sairaalassa) työskentelevien vastaajien tavallisimpia hoitotehtäviä ovat verenpaineen, sykkeen ja lämmön mittaus, dokumentointi, virtsanäytteen ottaminen, verensokerin (p-glukoosi) ja hengitystiheyden mittaaminen, sairaanhoidajan avustaminen, potilaan punnitseminen, EKG:n mittaus, elvytys, haavojen sidonta, hälytyksiin vastaaminen ja lääkärin avustaminen.

Avohoidossa tavallisimmat hoitotehtävät ovat verenpaineen ja sykkeen mittaus, lääkärin avustaminen, dokumentointi, virtsanäytteen ja verinäytteen otto (laskimosta), verensokerin (p-glukoosi) ja lämmön mittaus ja verinäytteiden (ihopistosnäyte) otto.

Tavallisimpia hoiva- ja palvelutehtäviä ovat potilaan vastaanottaminen, tarvikkeiden täyttämisen, levottomien ja alakuloisten potilaiden tukeminen ja lohduttaminen, siivous, harjoittelijoiden ja/tai uusien työtovereiden ohjaaminen, huoneiden/potilaspaikkojen tarkastaminen ja valmistelu, vuodevaatteiden vaihto, potilaan informoiminen hänen tilanteestaan sekä tavaratoimitusten ja pyykin vastaanotto ja purkaminen. Avohoidossa tavallisimpia palvelutehtäviä ovat tavaratilausten tekeminen, hyllyjen täyttämisen, tavaratoimitusten/pyykin vastaanotto ja purkaminen, potilaan vastaanotto, harjoittelijoiden ja/tai uusien työtovereiden opastaminen, vastaanotossa/ajanvarauksessa työskentely, siivous, sterilointilaitteen tyhjentäminen sekä kuljetuspalvelujen/sairaskuljetusten tilaaminen.

Suurin osa vastanneista katsoi, että heillä on oikeanlainen ammattitaito työtehtävien hoitamiseen. 72 % piti ammattitaitoaan oikeanlaisena hyvin suuressa määrin ja 27 % melko

Kommunal.

suuressa määrin. Alle 1 % vastanneista oli sitä mieltä, ettei heillä ollut oikeanlaista ammattitaitoa työtehtävien hoitamiseen.

Lähihoitajakoulutus

Lähihoitajan ammatista tuli säännelty ammatti Ruotsissa vasta aivan hiljattain, minkä seurauksena nimikettä käyttäneiden työntekijöiden koulutustaustoissa on ollut suuria eroja. Monet ovat suorittaneet lukiokoulun hoito- ja hoivaohjelman tai vastaavan aikuiskoulutuksen, kun taas toisilla on ollut jokin vanhempi koulutus tai ei lainkaan muodollista hoitoalan koulutusta.

Lähihoitaja on ollut nimikesuojattu ammattinimike Ruotsissa 1.7.2023 lähtien, mutta siirtymäkausi jatkuu vuoteen 2033 asti. Lähihoitajan ammattinimikettä saavat siten jatkossa käyttää ainoastaan henkilöt, jotka täyttävät tietyt koulutus- ja pätevyysvaatimukset. Uudistuksen tarkoituksena on vahvistaa potilasturvallisuutta, selkeyttää lähihoitajan ammattiroolia ja parantaa ammattiryhmän asemaa.

Ennen nimikesuojatun ammattinimikkeen käyttöönottoa Ruotsin sosiaalhallitus laati määräyksiä yhtenäisemmän osaamistason varmistamiseksi ottaen samalla huomioon aiempien koulutustaustojen suuret erot.

Hallitus päätti vuonna 2019 lukioasetuksen sekä hoito- ja hoiva-alan koulutusohjelman tutkinnon tavoitteiden muutoksista, jotka astuivat voimaan 1.7.2021. Muutosten myötä ohjelmassa on nyt enemmän pakollisia aineita ohjelmaa suorittaville oppilaille tarkoituksena valmistaa tulevaisuuden lähihoitajia ammatin asettamiin vaatimuksiin.

Diana Ghafour
kansainvälisten asioiden sihteeri